

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE

SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 7.) Utkommer hvarje Söndag.   Göteborg den 15 Februari 1852.   Pris för år: 4 R:dr B:co. (VI årgången.)

Marskalk Soult.

Marskalk Soult's död.

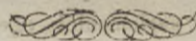
Den namnkunnige marskalk Soult har, som bekant är, nyligen aflidit. En af Frankrikes största hjeltar, delade han, på sin långa krigarehana, Napoleons ära och lagrar. Nicolas Jean de Dieu Soult, Hertig af Dalmation, Generalmarskalk af Frankrike och

Storkorsriddare af Hederslegionen, föddes i Saint Amand la Bastide, en liten stad i departementet Tares uti provinsen Languedoc. Han var af låg härkomst. Hans födelsedag var den 29 Mars år 1769, eller en månad före Wellingtons och ungefär fyra månader före Napoleons. Soult tjänade fäderneslandet allt ifrån sitt 16 år. Han framlade på sin militäriska bana, nästan lika hastigt och underbart som hans mäktige gynnare. I fransyska krigsministeriets arkiv finnas derom följande uppgifter. Jean de Dieu Soult, simpel soldat år 1785; korporal 1787; Sergeant 1791; Adjutant-Major 1792; Capitain 1793; Bataljons-Chef och Brigad-General 1794; Divisions-General 1799; General-löjtnant öfver italienska arméen 1800; öfver södra arméen 1801, och Marskalk af Frankrike 1804. År 1807 utnämndes han till hertig af Dalmation. Att skildra detaljerna af hans lefnad skulle öfverskrida vårt magasins gränser, men vi kunna icke underlåta att nu anföra några hufvudsakliga momenter i densamma. Hans råd till Lefebvre afgjorde till fransmännens fördel slagningen vid Fleurus. Med Napoleon var Soult vid Marengo, Austerlitz, Eylau och Bautzen. På slagfältet vid Austerlitz öfverlemnade Napoleon befälet åt honom med de

orden: "Marskalk! Min enda instruktion är att ni må handla så, som ni alltid handlat." År 1808 inryckte Soult segrande i Spanien. Ehuru Soult sedermera en kort tid tjänade under Ludvig XVIII såsom krigsminister, slöt han sig dock vid Napoleons återkomst till denne, och var vid hans sida under slaget vid Waterloo. Till följe häraf för-

lorade han sin marskalkstaf och landsförvistis på treanne år.

Vid Ludvig Philips tillträde till regeringen återkom han i statens tjänst. Han var krigsminister från 1830 till 1834 och år 1840 blef han minister-president. År 1838 sändes han att öfvervara drottning Victorias kröning och 1848 upphöjdes han till generalmarskalk af Frankrike. Under sina sista år led han af ålderdomssvaghät, men bibehöll oförsvagade själskrafter och var alltid beredvillig att meddela sina råd vid viktiga statsangelägenheter. För öfrigt njöt han i stilla lugn af sin husliga lycka, sin rikedom och sin ära. Han var förmäld med en tyska, af familjen von Berg, och har efterlemnadt en son och en dotter. Marskalk Soult dog i sin födelseort den 26 sistlidne November, på slottet Soult-Berg.

Oliver Cromwell,

Protector af England.

(Forts. fr. N:o 6.)

Men han hade emellertid förberedt ett steg, som afgjorde hela den kinkiga saken. Utanför slottet Holmby, den fängne regentens vistelseort, ankommo en morgon femhundra ryttare, under befäl af en officerare ibland independenterna, vid namn Joyce, som vid början af revolutionen utbytt isynälän mot värjan och under loppet deraf gjort sig värdig Cromwells gunst. Obeskrifligt — ty äfven vakten var af hans parti — inträngde squadronen på slottsgården. Med uppspädd pistol inträdde Joyce till konungen och förklarade sig vara kommen att afhenta honom. "Hvarthän?" frågade denne. "Till arméen," svarade Joyce. Konungen åstundade först tala med de dervarande parlaments-kommissarierna; Joyce invände: "desse hafva ej annat att göra, än återvända hem." — Carl yrkar att få

se ordena. Joyce för honom till fönstret, visar på det beväpnade följet och säger: "det är mina instruktioner". Konungen svarar leende: "Jag måste tillstå, att de äro tydliga och uttrycksfulla", samt besluter bryta upp; vagnen kör fram, de beväpnade låta honom sätta sig deri och komma med sitt dyrbara rof lyckligt till arméen.

Genom detta djerfva steg hade Cromwell betagit parlamentet alla medel att försöna sig med konungen, och det stod nu i Cromwells makt att, i härens namn, föreskrifva de båda husen hvilka vilkor som helst voro behagliga för honom. För att utan dröjsmål begagna sin fördel, förde han arméen rakt på hufvudstaden. Innevärnarna blefvo deraf mer glade, än förskräckte; ty de hade nu under fem års tid erfarit, hvad det ville säga att hafva hundra herrar i stället för en, och hatade till ytterlighet parlamentet. Detta såg nu, likasom fordom konungen, intet annat räddningsmedel emot den trängande nöden, än att gifva efter; det beviljade hären alla fordringar, men denna lät det icke mera stanna vid sina första anspråk, utan yrkade: att alla den goda sakens fiender i parlamentet — det vill säga independenternas fiender — borde bestraffas och utköras ur parlamentet, och såsom sådana angäfvos prestbyterianernas elfva mäktigaste hufvudmän. De anklagade drogo sig frivilligt undan; men de fullmäktige hade redan en ny fordran i beredskap. Stadsmilisen, som hittills varit parlamentets egentliga lifvakt, borde afskedas och utbytas mot en corps af independenter. Äfven denna begäran måste parlamentet bevilja; men borgrarne gjorde i anledning deraf ett uppror. Detta hade Cromwell önskat. Han lät, vid underrättelsen derom, hären genast inrycka i staden, för att, som han föregaf, skydda parlamentet för de motspänstiga borgrarne (den 6 Augusti 1647). En del af trupperna omringade parlamentshuset, i hvilket sju pärer genast tillfångatogs. Några dagar derefter förordnades, att en högtidlig tacksägelsefest skulle hållas i alla kyrkor för den återställda friheten.

Den fångne monarken, som måste åtfölja hären på alla dess marscher, trodde sig af Cromwells sorgfällighet om honom kunna fatta glada förhoppningar om sitt återinsättande. Alla officerare, som bemötte honom vänligt, lofvade han kungliga belöningar och lofvade upphöja Cromwell sjelf till grefve af *Essex*, så snart han återfått sina kungliga rättigheter. Han förblef likväl ej länge i sin villfarelse. För mera säkerhet fördes han till *Hamptoncourt*, ett, två mil från London, vid Themsen beläget

lustslott. Här bevakades han väl strängt, men fick i början efter godtycke promenera i slottsparken och tala med alla, som han fann för godt att lemna tillträde. På en gång såg han likväl sina yakter fördubblas, sin frihet inskränkas, de besökande afvisas, och fann sig omgifven af en svärm independenter, af hvilkas tal och miner han fattade misstankar, det man hade för afsigt att genom lönmord rödja honom ur vägen. Carl beslöt att fly, såsom det enda räddningsmedlet undan sina mördares klor, och det var just detta, som Cromwell haft för ändamål. På aftonen den 11 November (1647) flydde Carl med några trogne från *Hamptoncourt*, och sedan han under natten irrat omkring i en skog, uppnådde han lyckligt hafskusten. Men intet skepp var att se, som skulle kunnat föra honom öfver hafvet. Oviss, hvart han borde vända sig, föll det honom in att söka skydd hos *Hammond*, guvernör på den närbelägna ön *Wight*. Han visste ej, att denne man var en af Cromwells trognaste medhjelpare. *Hammond* skyndade, skenbart öfverraskad, emot konungen och bragte honom i säkert förvar på slottet *Carisbrooke*.

Det sätt, hvarpå arméen förhöll sig vid underrättelsen om konungens flykt, motsvarade i början fullkomligt Cromwells afsigter. Uppbragt öfver Carls trolöshet, ville den hafva den monarkiska författningen afskaffad och konungariket förvandladt till en republik. Men snart hotade dessa tänkesätt att blifva farliga för sjelfva upphofsmannen. De så kallade *Levellers* (jennlikhetsstiftarne) ville icke allenast icke längre lyda någon konung, utan öfverhufvud ingen människa, följaktligen icke heller sina officerare, samt predikade en fullkomlig jennlikhet. Cromwell insåg dessa grundsatsers farlighet, och hade han i denna kinkiga belägenhet handlat, som Carl handlade, skulle han utan tvifvel lika väl som denne varit förlorad. Men långt ifrån att träda i underhandling med de uppstudsiga, att gifva efter för hvad de yrkade, samman kallade han deremot den upproriska arméen och uppträdde som en fruktansvärd domare för de bestörta. Han lät frihetstalarne framträda, höll för dem en häftig straffpredikan och lät gripa upprorsstiftarne i deras kamraters åsyn, hålla krigsrätt öfver dem och genast skjuta de dömda. Sålunda stillades uppröret, och Cromwells sinnesstyrka förvärfvade honom å nyo nationens tacksamhet.

Likväl voro, enligt hans tanke, alla fruktarna af den hittills varande revolutionen förlorade, om efter så många strider och ansträngningar samt så mycken oro konun-

gen likväl slutligen skulle åter insättas; men så länge Carl lefde, var detta alltid att befara, och endast hans död tryggade den blifvande republikens och dess öfverhufvuds makt. Att hemligen rödja offret ur vägen, hade väl varit den genaste, men äfven den farligaste, utvägen; ty det var icke att hoppas, det en hel nation skulle gilla sin konungs mord, ja erkänna hans mördare för sina öfverherrar. Han uppgjorde derföre planen att offentligen afrätta konungen. Hela parlamentets deltagande borde påtrycka denna oerhörda gerning laglighetens stämpel. För att förbereda engelsmännen på en dylik hittills ohörd rättegång, sökte man först vänja dem vid den tanken, att konungen såväl som den ringaste undersåte stod under lagen och kunde, om han öfverträdde sina pligter, dömas enligt lagarne; att det vore gudlöst att ännu längre vänta sin välfärd af en monark, hvars hjerta Gud förhärdat m. m.

Nu först, när dylika grundsatser blefvo bekanta för folket, vaknade mängdens samvete; och så mycket man förut hatat konungen, så afskyvärdt fann man förslaget att afrätta honom. Skottarne, som blifvit förrädare emot sin konung, då han hos dem sökte en fristad, ångrade nu sin orättvisa. Sedan de förgäfves anført klagomål hos parlamentet i London, inryckte lord *Hamilton*, en skottsk pär, med 40,000 man i England; äfven här uppstodo många beväpnade försvarare för konungen, och sålunda förnyades det borgerliga kriget från alla håll. Cromwell förklarade i parlamentets namn skottarne och alla deras anhängare för förrädare; derpå uttågade han med en armé och slog royalisterna, som räknade omkring 26,000 man. Sedan blefvo äfven skottarne besegrade och skingrade, samt deras anförare, den tappre *Hamilton*, fången och sedermera afrättad. *Colchester* var den sista plats, som royalisterna försvarade. Den måste efter långt motstånd gifva sig till *Fairfax*, och *Ireton*, Cromwells mäg, förstod aflocka denne generals svaghet en barbarisk befallning, som befläckat hans hittills visade ädelmod. Besättningens båda förnämsta hufvudmän, riddarne *Charles Lucas* och *Georg Lisle*, båda män med stora förtjenster, blefvo emot allt krigsbruk dömda till döden. Här såg man ett skönt exempel på manlig kraft. Alla öfriga fångne officerare anhollo om samma öde, emedan det vore obilligt, att endast desse två skulle plikta för en förbrytelse, i hvilken de alla hade lika andel. Detta blef dem afslaget, och de båda riddarne, deremot, framfördes genast för att arkebuseras. *Lucas* förde man först in i kretsen och han gaf, till

fullgiltigt bevis på sin oförskräckthet, sjelf kommando att gifva fyr. Knappt hade han fallit, så sprang hans vän Lisle fram till liket, kysste det, ställde sig sedan lika modigt på samma plats, der den förre stått, och befälte soldaterna träda närmare. "Var obekymrad," ropade en af dem, "vi skola nog träffa eder!" Leende svarade han: "Vänner, jag har varit eder närmare, och j hafven likväl förfelat mig." Deras skott sträckte honom till marken."

Medan arméen under borgerliga kriget var mycket skingrad och aflägsnad från London, hade parlamentet, ledset vid det militäriska herraväldet, hastigt åter börjat underhandlingar med konungen. Huru förändrad funno de fullmäktige den beklagansvärde. Hans bleka ansigte, hans matta blick, hans oputsade skägg, hans i förtid gråa hår, läto ej se några spår af hans förra skönhet*). — Underhandlingarne tycktes vinna god framgång; redan skulle Cromwell anklagas för högförräderi, då den oförmodadt lyckliga utgången af hans företag för den olycklige Carl förmodade alla de sköna utsigterna. Före traktatens avslutande stod Cromwell åter framför London. Han klagade häftigt öfver den försökta förlikningen, fordrade en fullkomlig reform af parlamentet och konungens bestraffning, hvilken sednare vore skulden till alla dessa medborgerliga krig. Han lät genom en kavalleritrupp afhämta denne från ön Wight och föra honom till slottet Horst, i grannskapet af Windsor, och då parlamentet högljudt gaf sitt missnöje deröfver tillkänna, intogade han med arméen i London. Dagen derpå bemäktigade sig öfverste Pride med två regementen parlamentshuset, inträdde oanmäld i salen och lät fångne bortföra fyrtioen medlemmar; derpå utskuffade han ännu hundrade och sextio deputerade ur församlingen, och endast de goda patrioterne, nemligen independenterna, ett fruktansvärdt brödraskap af sjuttio ursinniga människor, kvarblefvo på sina platser. Desse förklarade genast alla med konungen hållna underhandlingar för ogiltiga, och straxt derpå föreslogs en bill, enligt hvilken skulle förordnas, att det vore högförräderi af en konung, att med vapenmakt sätta sig emot sitt parlament, och att derföre en domstol skulle nedsättas, för att döma förrädaren "Carl Stuart". När denna bill, onligt bruket, skickades till öfverhuset, förkastades den enhälligt af de närvarande lorderna (blott sexton till antalet). Men

*) Carl var en välväxt och välbildad man; han hade ett mycket intagande blomstrande ansigte och uttrycksfulla ögon, och alla dessa företräden framställdes i det skönaste ljus af en synnerligt fördelaktig kroppens hållning, sådan som blott fullkomliga riddare och fäktare kunna hafva den.

underhuset förklarade: "hvad de anordnat, vore lagligt, äfven om lorderna ej gillade det; folket vore urkällan till all statsmakt, och underhuset, såsom folkets representant, berättigadt att utöfva denna i högsta instansen." Cromwell, såsom fulländad hycklare, ställde sig förundrad öfver Guds underbara skickelser och försäkrade, "att han skulle hafva afskytt den, som af sig sjelf kommit på den tanken att bestraffa konungen; men nu såg han väl af alla Guds älsklingars gemensamma öfverensstämmelse, att denna utomordentliga händelse skett med högre tillstånd." — "Jag sjelf," tillade han, "bad nyligen för konungamaktens återställande, men tungan fastnade under bönen plötsligen vid min gom, och genom detta tecken förkastade den helige ande min bön."

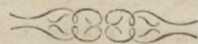
På sådant sätt förberedd, dröjde Cromwell ej längre att genom öfverste Harrison, en af de vildaste och mest ohysade fantasterna, hemta offret från Horst och föra det till St. James. Af denne mans fiendliga blick och vilda brådska, af den pöbelaktiga värdslöshet, hvarmed han af denne bemöttes, gissade Carl sitt öde. Äfven hans väktare behandlade honom redan såsom en missdådare. I början förargade honom dessa prof af plumphet och förtrohet, hvarvid han var så föga van; men snart fördrog han lika lugnt denna misshandling, som hela sitt öfriga missöde.

Några dagar före domstolens öppnande anordnade Cromwell en allmän fasta och lät genom sig tillgifna predikanter förbereda folket på det förskräckliga skådespel, hvartill det snart skulle blifva vittne. En af dessa svärmare hade valt till text dessa ord ur skriften: "Läggen edra konungar i kedjor och edra förnämsta i bojar". Cromwell sjelf gick omkring som en suckande och botgörande, utdelade rikligen almosor och uppdrog hvarje begåfvad att i stället för tacksägelse i sin bön innesluta framgången af alla fromma, till Englands bästa vidtagna åtgärder. För att likväl äfven å sin sida så mycket som möjligt trygga denna framgång, lät han på morgonen af den första sessionsdagen 6000 man infanteri under Iretons befäl uppmarschera framför huset, i hvilket det fria tribunalet skulle hålla sina öfverläggningar, samt 3000 kuirassierer vidmakthålla god ordning på den fria huvudstadens gator.

Denna märkvärdiga domstol, som skulle offentlig anklaga och förhöra den högsta öfverhetsperson i England för missbruk af dess makt, öppnades den 20 Januari 1649. Den bestod af hundradetrettio domare till namnet, men i sjelfva verket sammanträdde

knappt sjuttio. Desse voro till större delen officerare, alla independenter, ibland dem äfven Cromwell och Ireton. En öfverskådlig folkmängd strömmade till palatset i Westminster, för att öfvervara deras konungs process, och genast i början visade det sig, huru många ibland åskådardarne funnos, som nekade denna handling sitt bifall. När man högt uppläste domrarnes namn och äfven nämnde general Fairfax, ropade en stämma från åskådarnes tribun: "Han är för klok, för att vara här!" Och när domstolen förklarade, att anklagelsen blifvit gjord i hela det engelska folkets namn, ropade samma stämma: "Icke i tiondedelens af detsamma!" Den vakt-hafvande officeren lät genast lägga an på tribunen och ville just kommendera fyr, när man i rättan tid uti Fairfax's hustru upptäckte den djerfva talaren. Öfverste Thomlinson erhöi derpå befallning att framföra konungen; allas ögon vändes mot dörren, och nu inträdde den olycklige.

(Forts.)

Elektrisk Telegraf mellan Europa och Amerika.

Då man kastar en blick på ett sjökort öfver Atlantiska Hafvet, upptäcker man flera rigtningar i hvilka en elektrisk telegraf mellan Europa och Amerika kunde med lika fördel anläggas. Den ene går från yttersta spetsen af ön New Foundland (Cap Raye eller St. Jean) till sydväst-kusten af Irland (Cap Clear). Denna linia har en längd af 4,840 kilometer. Den andra linien går ifrån Cap St. Vincent på spanska kusten, genomskär Azoriska öarne och slutar vid förenämnde punkt på New Foundlands kust. Denna linia är mindre svår, än den första, men den har icke den fördelen att föra direkte till brittiska landet, och ensamt denna omständighet gör den olämplig; ty engelska nationen är den enda som är vuxen ett sådant företag. En tredje linia sträcker sig från New Foundland till fransyska ön Ocussant, i en längd af 5,891 kilometer. Utan tvifvel skulle alla tre linierna samtidigt kunna begagnas, men tills vidare kan det endast blifva fråga om den brittisk-amerikanska.

Det har blifvit föreslaget af Aristide Dumont, att fästa trådardne af den elektriska telegrafen mellan flytande bojar, i stället för att placera dem på hafsbottnen. De skola dervid befinna sig på ett sådant djup

Statskuppen i Paris: Bortförandet af de fängna Representanterna

Elektrisk Telegraf mellan Europa och Amerika.

utuder hafsytan, att seglationen icke hindras och att telegraferingen icke störes genom hafsykans vågrörelser. A, B, C äro bojar af galvaniseradt jernbleck, som placeras på ett sådant afstånd från hvarandra, att icke flera än 1200 å 1300 äro erforderliga på hela linien. Under hvarje båk är fästad en jernstång, A'D, B'E, C'F, af 10 meters längd, med en ring på undra ändan, genom hvilken den elektriska kedjan går och som säiunda befinner sig på ett djup af 10 meter under hafsytan. På vissa afstånd, och

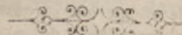
för att gifva det hela en större styrka, anbringas vid jernstångens ända en kedja, som räcker ned till botten, och der fästas med ett ankare, eller ock medelst någon större tyngd, i händelse djupet skulle vara för stort.

Ledningstrådarna skola vara af koppar, omslutna med gutta-percha samt i ett yttre metalliskt tåg.

En af de största fördelar som detta system erbjuder, består deruti att de punkter lätt kunna upptäckas, hvarest linien

blifvit afbruten och att reparationer kunna verkställas utan att hela längden af den samma behöfver upptagas.

Storleken af den tyngd, som hvardera af nämnde bojar kan bära, beräknar herr Dumont till 40½ Tons för ett telegraståg af 4000 meters längd, och kostnaden för samtliga bojarne till 10 å 12 millioner francs. Hela kostnaden uppgår till 50 å 60 millioner francs.

Peter Petrowitsch Njegosh,
Vladika af Montenegro.

Den 31 Oktober 1851, kl. 9 f. m., afled Vladikan af Montenegro, Peter Petrowitsch Njegosh. Af den förre Vladikan beständ till dennes efterträdare, hade han tidigt afgått till Petersburg, för att der i närheten af det för hans fädernesland bevägna hofvet, åtnjuta en för hans blifvaude funktion afpassad uppfostran. Understödd af Czaren, studerade han theologi och statsvetenskaperna. År 1830 blef han, fastän ännu en ung man, ställd i spetsen för sitt folk, och medbragte till Cernagoras klyftor den fasta föresats att verka för sin stams bildning, och förbättring af dess tillstånd. Men härvid mötte han nästan oöfvervinneliga hinder uti Cernagoneernas urgamla vanor och det misstroende som de hyste mot allt nytt och främmande. Hans bemödanden att

inrätta skolor, blefvo fruktlösa, äfvensom de att införa en regelbunden beskattning. Hans försök att organisera domstolar och utrota blodshämnden, strandade redan i början. Han måste åtnöja sig med att omgifva sig med en senat af 6 ansedda personer ur folket, som mot en ringa betalning städse skulle vara i hans närhet, samt att öfverlemnna domaremakten i 155 erfarna och aktade personers händer. Att realisera mera af sina föresatser blef honom icke beskärmt, ända till hans död.

Peter Petrowitsch II, en man med ovanlig längd samt kraftiga och sköna proportioner, var dock ingen krigets man. Hans stams talrika ströftåg och småkrig med de närgränsande turkarne, vållade honom många bekymmer och obehag. Drifven af en outsläcklig törst efter vetande och bildning, omgaf han sig, i sin lilla, ingenting mindre än furstliga boning uti Cetinje, med böcker och skrifter, och alla de timmar, som regerings-omsorgerna lemnade honom öfriga, eguade han åt studier och litterära arbeten. Var det honom icke förunnadt att i politiskt

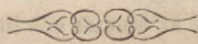
Peter Petrowitsch Njegosh.

Den stora jordbävningen i Valona uti Albanien.

hänseende bilda sitt folk, så ville han dock göra det i poetiskt, och sålunda förbereda framgång åt sin efterföljares bemödanden. Han samlade sitt folks hjertesånger och dels ökade deras antal med egna skaldeverk samt dels bearbetade ämnen ur hans stams historia. En äkta patriotism och det stolta medvetandet hos ett krigiskt folk genomgår alla dessa poesier, bland hvilka åtskilliga äro af dramatisk art. Slaverna hafva dessutom i honom för'orat en af sina utmärktaste vetenskapsmän.

Till förtjensters belöning stiftade han den gyldne Melo--Obilin-medaljen. Ehuru han tillika var biskop, bar han dock nästan aldrig prestdrägt, utan en rik, serbisk kostym. Hans värtalighet var hänryckande. Han dog 36 år gammal, och bestämde sin brorson, den unge Daniel Petrovic, hvilken för närvarande befinner sig i Wien, till sin efterträdare.

Den stora jordbäfningen i Valona uti Albanien.

Valona eller Avlona är en liten stad i Europeiska Turkiet, belägen vid den golf af samma namn, som formeras af Joniska Hafvet. Den ligger 19½ mil från Berath och 32 mil från Janina. Staden försvaras af ett citadell. Den sumpiga omgifningen förpestar luften till den grad, att inneväanarne äro tvungna att lemna sina hus, då sommarhettan börjar. Staden räknar ungefär 6000 inneväanare, hvilka utgöras af mahomedaner, kristna och judar. Valona omgifves af små olivskogar, landställen och begravningsplatser. En stor del af trakten är betäckt med risfält, från hvilka dock uppstiga osunda ångor, som förorsaka epidemier och ofta hota inneväanarne med långvariga sjukdomar och döden. Der finnes en temligen stor hamn, som dock icke lemna fullkomlig säkerhet åt fartygen. År 1464 bemäktigade sig turkarne staden. Venetianerna belägrade den sedermera, och togo den år 1690 i fullkomlig besittning, men måste öfvergifva den, sedan deras fästningsverk blifvit raserade.

Detta är i korthet historien om den arma staden, som nyligen hemsökts af en förskräcklig olycka, och nu nästan helt och hållet blifvit förvandlad till ruiner.

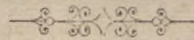
Morgonen den 12:te Oktober 1851, förnummo stadens inneväanare plötsligen ett för-

färligt dunder, hvilket varade, med få afbrott, nära en fjerdedels timma.

Jag befann mig, berättar föraren af en jonisk pielego, på Bajuzza-kanalen, då vattnet hastigt höjde sig 2 fot öfver sin vanliga nivå. Följderna af denna häftiga rörelse voro förskräckliga. I den 6 timmars väg från Bajuzza belägna staden Valona, hafva samtliga byggnaderna lidit ofantligt, och många af desamma äro förvandlade till ruiner. Fästningsverkens murar äro nedstörtade. Ett stort antal menniskor hafva omkommit, och af några i närheten af Valona liggande byar är numera inga andra spår än stenhopar.

Äfven de följande dagarne förmärktes mer och mindre häftiga skakningar i jordytan. De förstörda bostädernas inneväanare irra nu husvillan omkring i trakten. En skrifvelse från Megaline af den 26 sistl. bekräftar ofvanförde underrättelser och uppgifver antalet af omkomna menniskor till icke mindre än 2000.

Det må äfven nämnas att man vid samma tid, då denna olycka inträffade, förmärkte en icke obetydlig jordbäfning äfven i Lecco, Baro, Bovletta, Canosa och Carignoli på den motliggande neapolitanska kusten.

Ett Äfventyr.

(Forts. fr. N:o 6.)

"Det hafva vi sjelfve befallt oss," vrålade en af männen med ett dumt och rått ansigte samt mörk uppsyn. "Du har förbjudit oss att doppa våra knifvar i herremannens blod; du har förbjudit oss att plundra hans näste, och nu vill du förebrå oss derföre att vi bundit ungen der! Vi, vi hafva beslutat annat, vi... vi vilja också hafva vår del af gillet, det hafva vi beslutat! Är det icke sannt, kamrater?"

Ett vildt tjut från hopen tillkännagaf dess bifall.

"Hör, karlar," sade Eiler, i det han blef blek som ett lik... Jag har betalt eder med blanka kronor för allt hvad J hafven gjort. Jag har betalt eder för att uppfylla min vilja och icke för att uppfylla eder egen. J hafven önskat att döda herr Axel; mina penningar vägde mera i eder pung än denna önskan i edert hjerta. J hafven önskat att plundra under branden; jag har betalt hvar och en mer än han någonsin kunde vänta sig genom plundrin-

gen. J hafven således handlat efter edert fria val; jag har icke tvingat eder. Men med denna qvinna hafven J icke att skaffa; likväl kunnen J få bestämma huru många kronor J fordren för hennes lif och J skolen få dem."

Ett kort mummel uppstod bland hopen; derefter utropade den man, som förut fört ordet: "Åt helfvete med dina kronor! Våra fickor äro redan späckade deraf! I afton vilja vi regera! Vi behöfva icke silfver! Vi behöfva blod!"

"Ja, blod, blod," ropade hopen med en mun, och rusade framåt mot det utkorade offret.

Eiler drog sin dolk, det enda vapen han bar på sig. Inom ett ögonblick var han vid sidan af den bundna flickan och afskar de rep, som fasthöllo henne vid trädet, utan att någon bland hopen märkte det. Ett af borgens torn vacklade och nedsjönk i detta ögonblick. Flammorna slog högt upp emot himlen och belyste detta uppträde med ett klart sken. Den unga flickan stod lutad mot trädets stam; två stora tårar, de första hon under hela natten utgjutit, rullade utför hennes kinder. Tätt framför henne höll Eiler till häst; hans ansigte var mörkt, hans ögon mönstrade med blixstens hastighet hopen som i en förvirrad krets omringade honom och offret. Deras åtbörder blefvo allt mer och mer vilda. Braket och flammorna från det sjunkande tornet, förhöjde deras raseri, hvilket tycktes snart uppnå sin största höjd. Då framstörtade den man, som hade spelat ledarens roll, med upplyftad yxa, för att klyfva hufvudet på herremannens dotter. Men Eilers dolk genomborrade tvenne gånger hans strupe och han sjönk rosslande till marken. Eiler begagnade detta ögonblicks förvirring; med kraftig arm fattade han fröken om lifvet och dräf sin häst genom hopen. På kullens yttersta kant höll han stilla: "Du usla, eländiga hop," ropade han med stark röst, "du har tjent såsom ett redskap i min hand, nu behöfver jag dig aldrig mer!" Och med dessa ord försvann han bakom sluttningen. Hopens raseri hade plötsligen lagt sig; den hade ju sett blod, mållös stirrade den efter sin anförare, som i fullt galopp satte af utför sluttningen och försvann med herremannens dotter bakom träd och buskar.

Då morgonsolen skymtade fram, belyste hon ruinerna af den fordom så stolta borgens. Stubbegård hade sjunkit i grus och har sedan aldrig rest sig igen. Endast de djupa, hvälfda källrarna återstodo. Herr Axel Juul lade knappt märke till att hans borg var bränd; han tänkte blott på sin

dotter. Han lät sadla sin gångare och bevärnade sina svenner. Han drog vidt omkring och försummade intet för att återfinna det enda väsende, som han älskade i världen. Men allt hans sökande var förgäfvat.

Omkring sex år efter eldsvådan kom på en stilla höstmorgon en gammal man gående utåt halvvägen, som förde ut till holmen, på hvilken borgen fordom hade stått. Hans rygg var krokig, hans ansigte plöjdt af djupa fåror; hans hvita skägg hängde långt ned på bröstet; han var klädd i en simpel fårskinnspels och stödde sig, trött af vandringen, vid en afbruten gren, som tjänade honom till vandringsstaf. Detta var den förr så mäktige och fruktade hr Axel Juul. Hans själ hade blifvit trött af att hoppas. I ett anfall af raseri, hade han jagat bort sina svenner och dödat sina sköna hästar, sönderbrutit sitt breda svärd och iklädt sig en usel dräkt. Och detta var den sista yttringen af hans kraft och vildhet. Vanvettet hade sedan bemäktigat sig alla hans tankar. Instinkten, som leder djuret och visar dufvan vägen till hennes bo, förde äfven honom, såsom en ensam vandrare, till det ställe der han förr haft sin boning. Der satt han nu dagligen på ruinen, och om natten, eller då ovädrer rasade, sökte han ett skydd nere i källrarne, der han fordom inhyst sina fångar. De fattiga i trakten ömkade sig öfver honom och gäfvat honom mat, på det han icke skulle försmäta. Det ena trädet i skogen efter det andra föll för yxans hugg. Tjufskyttnar ödelade jagten, men detta bekymrade honom alls intet; han förblef i lugn på sin ruin, och då solen sken vackert, utdelade han befallningar till flädermössen och stenblocken i afseende på hans dotters tillämnade bröllop. Men under de ödsliga nätterna framkommo vålnaderne af hans slagtoffer och anklagade honom. Vid dessa tillfällen utstötte han jemmerfulla och farsäckande skrik. En morgon saknade man honom; man sökte, men fann honom ej. Sannolikt hade ett hvalf instörtat om natten och begrafvit honom. Men den vidskepliga allmogen menade att djävulen hade tagit den ogudaktige herremannen och voro tillfredsställda i denna öfvertygelse. Emellertid blef Stubbegårds ruin ansedd som en vistelseort för vålnader och oroliga andar, hvilka vår Herre icke ville hafva i himlen, och som icke kunna finna fred på jorden. Man trodde sig stundom höra suckar och klagande ljud ute på den öfvergifna holmen. Nu står der, som ni vet, en liten herregård, "likasom en dverg på den fallne kämpens graf."

Så slutade herden sin berättelse. Det hade blifvit mörkt, hvarföre vi begäfvat oss på återvägen till Sevel krog. Efter slutad qvällsvard, till hvilken jag inbjöd min man, fortsatte han sin berättelse sålunda:

III.

Herr Banduro.

På hela Möen fanns ingen rikare man än herr Banduro; han hade, så sade man, en kunglig förmögenhet och gömde stora skatter i guld och ädelstenar. Och han förvaltade icke denna rikedom som en gnidare, ty ingen kunde vara mera gifmild än han. För den fattige, som utsträckte sin hand och bad om en allmosa i Herrans namn, var det en stor lycka att möta herr Banduro, och ingen behöfvande gick någonsin ohulpen ifrån hans dörr. Derföre var hans namn välsignadt i hela trakten; mödrarne berömde honom för sina barn; männerna stannade och helsade på honom vördnadsfullt, när han färdades förbi, och det ansågs för en stor ära att hafva talt med honom. Men han sjelf var allvarlig och svärmodig, oakadt han utbrede en sådan lycka omkring sig; en svår sorg syntes präglad i hela hans väsende, och man såg sällan hans ansigte upplarna till ett leende. Hvilka händelser hade han upplevat? Hvarföre var han så sorghunden midt i sin rikedom? Hvarföre höll han in sin häst när han red ut, och betraktade ringa och fattiga, ålderstigna personer och barn med en blick full af utsägligt vemod? Man visste det icke, till och med hans ende vän, riddaren Lange Björnsen, kände icke orsaken till hans hemliga bekymmer.

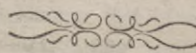
Lange Björnsen hade för längesedan hemkommit från främmande land, åtföljd af herr Banduro, som fann behag i denna sköna ö, och önskade att der upplå sin boning för att lefva i sin väns grannskap. Ett stort gods, som upptog nästan hela östra sidan af landet och hvars förra egare, i anledning af ett mord, landsförvistes af konungen, var just vid denna tiden till salu. Fremlingen önskade köpa detta gods med dess nu för länge sedan förstörda hufvudbyggning Klitgård. Men den unge Ebbe Albertssen, den landsförvistes närmaste släktinge, hade föresatt sig att köpa detsamma.

De båda medtäflarne började att öfverbjuda hvarandra, men hvem kunde hålla stängen emot herr Banduro? Då framkom Ebbe med den invändningen, att hans medtäflare ännu icke bevisat sitt adelskap, och sålunda icke var någon berättigad köpare. Han har skrivit sitt adelsbref med röda bokstäfver, på många Saraceners bruna pannor och hans svärd är pennan," an-

märkte herr Lauge. — "Ja, det är lätt att pråla med bedrifter, som ingen sett," genmålte Ebbe hetsigt. — "Här bakom i skogen är en grön äng med mycket gräs och fagra blommor," sade herr Banduro lugnt och lade handen på sitt svärd. — "Det är nog," svarade den unge herr Ebbe, och derefter gingo de till den gröna ängen och blottade sina svärd. Ebbe gick sin motståndare rakt på lifvet, men denne slog svärdet ur handen på honom, kastade honom till marken, satte sitt knä på hans bröst och drog sin dolk. "Stöt ned honom!" ropade herr Lauge. "Nej!" svarade hans vän och upplyfte honom, sägande: "Unge man, jag skänker eder lifvet, och om ni icke försmär Banduros vänskap, så mottager ni denna såsom en pant derpå!" Och härmed drog han af sitt finger en ring, som, bröder emellan, var värd flera tusende riksdaler, och räckte den åt ynglingen. Tårar frambröto ur Ebbes ögon och från denna stund blef han herr Banduro hjertligt tillgifven, och försökte icke vidare att hindra honom i köpet af Klitgård.

Herr Banduro lefde inskränkt och mottog i allmänhet endast besök af sin vän, Lauge. Ofta var han i lång tid frånvarande, utan att någon visste hvart han hegaf sig. Under det södnaste året hade han mera oafbrutet kallit sig hemma och det tycktes som han isynnerhet vinnlade sig om att förbättra sina vidlyftiga skogar. Bland dessa fanns en, som kallades "Djurgården", och hvilken var inhägnad af tätta buskar. I denna skog hörde man aldrig yxans hugg, och gräset på marken nedtrampades aldrig af arbetsfolkets fötter. I dess midt befann sig ett tarfligt, halmbetäckt envåningshus med frontespice. En dame, öfver hvars lefnad en ännu tätare slöja hvilade, än öfver herr Banduro, hade redan en lång tid bott på detta ställe. En gammal jägare och en kammarjungfru utgjorde hela hennes betjening. Två hästar af ädel race, en gäfva af stället egare, stodo i stallet och begagnades af henne till ridt, ty hon red gerna; tidigt om morgnarne och sent om aftnarne såg man henne stundom galoppa utoster den krokiga vägen, men aldrig hade någon af traktens befolkning skådat hennes ansigte, ty hon var beständigt betäckt af en slöja. Hon antogs af de flesta för att vara en förnäm fru, som genom något olyckligt förhållande blifvit förmådd att gifva sig under den ädelsinnade Banduros beskydd.

(Forts.)

Industriutställningen i London.

104. Bibelbeslag af pressad brons af Erhard & Söhne.

106. Bord af Holland & Söhne i Warwick.

103. Gambriussköld af H. Krauss i Rodach.

105. Missalbeslag af pressad brons af Erhard & Söhne.